

**MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ
MÜZİK DERSLERİNDEKİ BAŞARILARI İLE
MÜZİKAL YARATICILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ***

Dilek Batıbay
Duygu Piji*****

ÖZET

Müzik öğretmeni, müzik dersi kapsamında yaptığı her uygulamada, alanı ile ilgili sahip olduğu bilgi ve beceriyi yaratıcılığı ile bütünleştirerek, başarılı ve doyumlu bir meslek yaşamı sürdürebilir. Dolayısıyla müzik öğretmeni, alan eğitimi sırasında bilgi ve beceri edinmenin yanında, yaratıcılığını da geliştirmeye ihtiyaç duyar. Müzik Öğretmenliği Lisans Programı kapsamındaki müzik derslerinin yaratıcılığı geliştiren yönleri belirlenebilir ve bu derslerin içerikleri yaratıcılık eğitimi konusundaki ihtiyaçları gidermek amacıyla düzenlenebilir. Bu çalışmada, müzik öğretmenliğinde müzikal yaratıcılığın önemini vurgulamak amacıyla, müzik öğretmeni adaylarının müzikal yaratıcılık boyutları ve müzikal yaratıcılıklarını müzik derslerindeki başarılarıyla ilişkilendirme durumları araştırılmıştır. Müzik öğretmeni adaylarının müzikal yaratıcılıklarını ölçmek için Torrance'ın "Sesler ve Sözcüklerle Yaratıcı Düşünme" testi kullanılmıştır. Testin Türkçe'ye uyarlanması için geçerlik, güvenilirlik ve dilsel eşdeğerlik çalışmaları yapılmış, anlamlı sonuçlar elde edilerek, testin geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür. Araştırma, müzik ders başarısı değişkeni ile ilgili olarak Piyano, Bireysel Çalgı Eğitimi, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Okul Çalgıları, Toplu Ses Eğitimi, Koro, Türk Halk Müziği, Orkestra/Oda Müziği, Eşlik (Korrepitasyon), Güncel/Popüler Müzik ve Oyun-Dans-Müzik dersleri ile sınırlıdır. Toplam 99 üniversite öğrencisinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucu; (1) öğrencilerin "Sesler ve Sözcüklerle Yaratıcı Düşünme" testi puanları ile Bireysel Çalgı Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi ve Oyun-Dans-Müzik derslerindeki başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir, (2) öğrencilerin "Sesler ve Sözcüklerle Yaratıcı

* Bu çalışma aynı başlıklı yüksek lisans tezinin bir kısmına dayalı olarak üretilmiştir.

** Doç., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi G. S. E. Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı

*** Araştırma Görevlisi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi G. S. E. Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı

Düşünme” testi puanları ile cinsiyet, mezun olunan okul türü ve sınıf değişkenleri arasında anlamlı bir sonuç bulunmamıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin müzikal yaratıcılıklarını müzik derslerindeki başarılarına tam olarak yansıtamadıkları görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin müzikal yaratıcılıklarını geliştirmeye ve müzik derslerinde yapılan çalışmalarda yaratıcılık unsurlarının ön planda tutulmasına yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Müzikal yaratıcılık, müzik dersleri başarısı, müzik öğretmenliği eğitimi, Torrance.

RELATIONSHIP BETWEEN THE SUCCESS OF THE CANDIDATES FOR MUSIC TEACHERS IN MUSIC LESSONS AND THEIR MUSICAL CREATIVENESS

SUMMARY

Music teacher may be continuing a successful and satisfactory professional life as incorporating her/his knowledge and skill concerning the field into her/his creativeness during her/his each practice in the scope of music lesson. Consequently, music teacher also needs to improve her/his creativeness besides having knowledge and skill during the training in the field. It would be possible to determine the aspects which improve the creativeness of music lessons in the scope of the undergraduate program of teaching music and the contents of these lessons may be arranged in order to supply the needs for the issue of creativeness education. On this work, formats of musical creativeness of the candidates for music teacher and the relationship between their musical creativeness and their success in music lessons has been investigated in order to underline the importance of musical creativeness. The “Thinking Creatively With Sounds and Words” test of Torrance has been used to measure the musical creativeness of the candidates for music teacher. Works for validity, reliability and linguistic equivalence have been made in order to adapt test to Turkish and it has been seen that the test was reliable since obtained the significant results. Research, as corresponding to factor of success in music lesson, is limited with the subjects of Piano, Education of Individual Instrument, Theory of Music and Education of Hearing, Education of Individual Voice, School Instruments, Concerted Voice Education, Chorus, Turkish Folk Music, Orchestra/Chamber Music, Accompaniment (Korrepetisyon), Up-to-date/Popular Music and Play-Dance-Music. Data of students from totally 99 universities has been analyzed. At the end of the analysis ; (1) it was determined that there was a significant relation between the test scores of the students from the test of “Thinking Creatively With Sounds and Words” and their success

in the lessons of Education of Individual Instrument, Education of Individual Voice plus Play-Dance-Music, (2) it was not found any significant result between the test scores of the students from the tests of “Thinking Creatively With Sounds And Words” and the factors of gender, graduate school type and class. It has been seen that the students did not exactly manage to reflect their musical creativeness to their success in music lessons. In accordance with these results, various ideas have been presented in order to improve the students’ musical creativeness and to keep the creativeness facts at foreground during the works at music lessons.

Key words: Musical creativeness, success of music lessons, education for music teaching, Torrance.

Müzik öğretmeni adayı, mesleki yaşantısı boyunca ihtiyacı olan bilgi ve beceriyi, alanı ile ilgili lisans programından edinmektedir. Bu bilgi ve becerilere zamanla, mesleki deneyim de eklenir. İlköğretim okulu ya da lise müfredatında bulunan müzik dersi, -teorik ve uygulamalı bir ders olması gereğince- her an farklı öğretim yöntemlerinin kullanılmasına, değişik uygulamaların gerçekleştirilmesine imkan veren bir yapıya sahiptir. Bir müzik öğretmeni yapılanmış malzemenin yanı sıra, özgün sentezlemeye ihtiyaç duyar. Dersin amaçlarına ulaşması ve kaliteli bir müzik eğitimi verilebilmesi için, müzik öğretmenin alanda yeterli olmasına ek olarak, yaratıcı yönünü de geliştirmiş olması önemlidir. Ayrıca, öğrencilerin model aldığı öğretmenin yaratıcı olması oldukça önemli görülmektedir.

Müzik öğretmeni vereceği derslerde, geleneksel öğretim yöntemlerinin yanında, ders vereceği öğrenci grubunun özelliklerine göre, kendi yaratıcılığını da kullanarak, yeni öğretim yöntemleri uygulayabilir. Öğrencilerinin yaş, cinsiyet, algı, yetenek, derse karşı tutum vb. özelliklerine göre, derste yapacağı uygulamaları gerektiğinde değişik yöntemlerle gerçekleştirebilen bir müzik öğretmeni, verdiği bilgilerin daha kalıcı olmasını ve öğrencilerin müzik dersine zevkle katılmalarını sağlayabilir(Töreyin, 2004).

Müzik dersleri, artık yalnızca tahta başında flütle işlenen bir ders değil, öğrencinin kendisini içinde bulacağı, doğrudan doğruya katılıp kendi istediği, içinden geldiği ritmi ve ezgiyi beden diliyle de ifade edebileceği, böylece davranışlarını özgürce sergileyebileceği bir ifade ortamıdır. Burada önemli olan, verilen müzik eğitimi tür ve düzeyinde amaçlanan hedeflere uygun ortamın yaratılmasıdır. Örneğin, okul öncesinde yaratılan öğrenme ortamı, gelişimlerini tamamlamış ve belli öğrenme düzeyine erişmiş sekizinci sınıf öğrencilerine yaratılmamalıdır.

Yaratıcılık, son yıllarda tüm dünyada, üzerinde özellikle durulan önemli kavramlardan biri haline gelmiştir. İlgili literatüre bakıldığında, yaratıcı kişi özellikleri arasında yer alan, merak, çalışkanlık, amaca giden yolda kesin kararlı olma, özgün savları üretebilme, her alanda kendini yetiştirmiş, görsel algısı güçlü, kuşkucu ve içsel olgunluğa sahip olma gibi özelliklerin bir bilim adamında olması gereken özelliklerle ne kadar benzeştiği görülebilmektedir. Bu da yaratıcılığın sadece sanat alanında değil, bilimde ve eğitimde de ne kadar gerekli ve önemli olduğunu gösterir bir belirtidir. Bu belirti 14 Haziran 1973 tarih ve 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu'nda da görülmektedir. Kanunda, yaratıcılık kavramına yer verilerek, öğrencilerin yaratıcı kişiler olarak yetiştirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Çünkü yaratıcı bireylerin, ülkelerin ekonomik ve bilimsel gelişimine katkıları çok büyük olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin önünde bir model oluşturan öğretmenlerin de yaratıcı olması oldukça önem taşımaktadır (Topaktaş, 2001).

Carroll ve Howieson (1986; akt. Aslan, 2001) yaratıcılığı şöyle tanımlamaktadır: Yaratıcılık hakkında konuşulduğunda ya akademik yetenek ya da sanatsal üstünlüğü ayırt edici bir süreç tanımlanmaktadır. Yaratıcı düşünce, yeteneği ve performansı zenginleştiren akademik ya da sanatsal üstünlüğün yardımı ile ortaya çıkabilir ve kişilik değişkenleri ile problem çözümü yaklaşımının bir bileşimi olabilir ama bu durum bireyin yaratıcı şekilde davranacağına garanti değildir. Yaratıcılık, bireyin yakınsak (convergent) ve iraksak (divergent) düşünce stillerine yakınlığının ötesindedir.

Yaratıcılık, insanın sosyal, manevi, estetik, bilimsel veya teknolojik değeri olduğu kabul edilen yeni fikirleri, görüşleri, buluşları veya artistik objeleri üretme kapasitesidir (Arık, 1987: 14). Müzikal yaratıcılık ise, müzikle ilgili yeni, orijinal, değişik düşünce ve ürünleri üretme kapasitesi olarak tanımlanabilir.

Her alanda olduğu gibi müzik eğitiminde de yeni ve değişik ürünlere ihtiyaç duyulmaktadır. Okul müziği repertuarına katılacak yeni bir şarkı yaratmak, bir okul şarkısı ya da bir halk türküsünü çok sesli hale getirmek, öğrencilerin müzik derslerine daha fazla ilgi duymalarını sağlayacak yeni uygulamalar yapmak, çeşitli malzemeleri kullanarak değişik ritim enstrümanları yaratmak, müzik eğitimini yenileştirici ve geliştirici nitelikte yaratıcı ürünlerin yalnızca birkaçıdır. Bu örnekler daha da çoğaltılabilir. Bu müzikal ürünlerin basit şekilleriyle, bir müzik öğretmeni tarafından üretilebilmesi, öğretmenin, mesleğinde daha aktif ve verimli olabilmesi için gerekli görülmektedir. Ayrıca dersin öğretmen tarafından yaratıcı çalışmalar eşliğinde verilmesi, çoğu öğrencinin “gereksiz” olarak nitelediği ve zorunlu olduğu için katıldığı müzik dersine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayabilir.

Yetenekli öğrenciler için hazırlanan programların temel amacı, yaratıcılığı geliştirmektir. Ancak yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirmek için uygun eğitim programları hazırlamak ve yaratıcı düşüncenin doğasını anlamak gerekir, bu nedenle yaratıcı düşünme modelleri göz önünde bulundurulmalıdır (Mumford, 1998; akt. Emir, 2001: 20).

Yeni kavramların meydana gelişini açıklayan problemler öğrencinin gelişim düzeyine göre derecelere ayrılmalıdır. Öğrenciler yeni kavramların yansımaları etrafında fikir üretmeye teşvik edilmelidir ve öğrencilerin yeni fikirleri yaratmayı öğrenmelerine de yardım edilmelidir. Hazırlanacak olan eğitim programlarında yaratıcı düşünme potansiyelini arttıracak uygulamalara yer verilmelidir (Mumford, 1998; akt. Emir, 2001: 21-22).

Müzikal yaratıcılıkla ilgili yapılan çalışmalarda, çocukların yaratıcı yönlerinin desteklenmesi ile müzik başarısının, yeteneğin, yorumlama gücünün belirgin bir şekilde arttığı belirtilmektedir. Graham (1998)'in "Müzik İcrasında Yaratıcılık Öğretimi" konulu çalışmasında; yaratıcılığın öğrencilerin teknik ve müzikal bilgilerinin bütünleştirilmesinde önemli rol oynadığı, öğretmenlerin öğrencilerinin duygusal yönlerini ön plana çıkarıp, müzikal çalışmalarına yansıtılabilmeleri için çalma aktivitelerinde yaratıcılığı desteklemelerinin önemli bir yer tuttuğu belirtilmektedir. Campbell (1990), kültürlerin birbirleri ile olan ilişkilerinde, müzik stillerinde müzikal yaratıcılık uygulamalarının, dünyada kullanılan müzik çeşitleri ve müziğin yaratıcı sanatlara dayandırılmasının önemini vurgulamıştır. Satis Coleman'ın 1900'lerde ilk özel piyano stüdyosunda piyano öğrencileri, şarkı söylemişler, dans etmişler ve basit enstrümanlar yapmışlardır. Bu enstrümanlar çocukların müzikal ifadelerinin gelişimine katkıda bulunduğu gibi, müzik formlarını da öğrenmelerini sağlamıştır (Volk, 1996). Burns (2002)'un "Çocuklarda Yaratıcı Yetenekler" başlıklı çalışması; Amerika Birleşik Devletleri'nde ilköğretim seviyesindeki öğrencilerin müzikal yaratıcılıkları üzerine odaklanmalar, doğaçlama ve bestecilik çalışmaları göz önünde tutarak müzik eğitimine yerel standartların getirdikleri, müzikle ilgili bilgisayar programlarının yararları ve öğrencilere müzikal yaratıcılık rehberi olan ders konuları üzerine kurulmuştur. Sınıfta yaratıcı müzikal aktivitelerin, eğlenceli, hafızayı geliştirici ve eleştirel özgürlük ortamında olması gerektiği savunulmuştur (Burns, 2002). Davidson (1990)'un "Müzikal Yaratıcılık İçin Çevre ve Araçlar" adlı çalışmasında çeşitli sınıflarda, hiçbir müzikal geçmişi olmayan ya da çok az olan öğrencilere melodi yazımı öğretilmeye başlanmıştır. Bu deneme bilgisayar ve müzik programları kullanmayı gerektirmektedir. Bunun yanında "ilk melodi" adlı deneme

sekizinci seviye genel müzik sınıflarında bestecilik ve performans öğrenimlerini ve kendi bestelerini çalmaları konularını kapsamaktadır.

Yukarıdaki çalışmalarda belirtildiği gibi, çocukların müzikal yaratıcılıklarının gelişimi ile müzikle ilgili pek çok alanda bireye özgü olumlu sonuçlar oluşturulmaktadır. Bu bağlamda, çocukların yaratıcılığını geliştirecek öğretmenlerin de yaratıcı olmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Müzikal yaratıcılığının farkında olan ve bunu geliştirmiş bir müzik öğretmeni öğrencilerinin de yaratıcılıklarını geliştirebilir. Bireyleri müzik alanında eğitecek olan müzik öğretmenlerinin değişim ve gelişime uyum sağlayabilme, yeniliğe açık olma, bireyin müzikal ihtiyaçlarını yetkinlikle karşılayabilme ve kendi alanında yaratıcılığını kullanabilme gibi özelliklere sahip olması gerektiği ve tüm bu özelliklere kaliteli bir müzik öğretmenliği eğitimi alarak sahip olabileceği düşünülmektedir.

Yaratıcı öğretmen, problem çözen, uyum sağlayan, malzeme ve düşünceleri ile sınıf ihtiyaçlarını karşılayan kişidir. Yaratıcılık hiçbir şeyden bir şey çıkarmak değil, diğer öğretmen ve kişilerin ne yaptıklarını görüp, bunları kendi öğrencileri için uygun şekle dönüştürüp kullanmaktır. Yaratıcı öğretmen aynı zamanda ilginç, heyecanlı, teşvik edici sınıf ortamı sağlar ve ileriye düşünüp planlar, öğrenmeyi öğrencileri için anlamlı hale getirmeye çalışır. Bunun yanı sıra öğretilecek bilgi ya da davranışın hep yeni, farklı, ilginç yollarını arar, birçok öğretim yöntem ve malzemelerini ders planında birleştirir. Öğrencilere dersi ilginç kılmak için sürekli yeni ve farklı şeyler yapmaya çalışarak bir önceki günün dersinden farklılık meydana getirir. Her şeyi eğlenceli hale getirmeye çalışır. Dersi ilgi çekici hale getirebilmek için araç-gereç ve diğer malzemeleri değişik şekillerde kullanır, bu da ilgi çekici ve merak uyandırıcı olduğundan sıkıcı sınıf atmosferi yerine zevkli bir sınıf ortamı oluşturarak öğrencilerin öğrenme isteğini artırır (Norton, 1994: 139-147; akt. Emir, 2001: 23-24). Bu nedenlerden dolayı öğretmen yetiştiren kurumlarda da öğretmen adaylarının yaratıcı öğretmen olarak yetişmelerine olanak sağlanmalıdır (Emir, 2001: 24).

Müzik öğretmeni adayının mesleğinde başarılı olabilmesi ve doyumlu bir mesleki yaşam sürdürebilmesi için, yaratıcılığıyla ilgili bireysel farkındalık kazanmaya ve yaratıcılığını geliştirmek için eğitimsel desteğe ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. 1998'de uygulanmaya başlanan Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan dersler ve tanımları incelendiğinde, müzik derslerinin müzikal yaratıcılığı destekleyici uygulamalara imkan tanıdığı, her bir dersin, müzik öğretmeni adayına; çalgısını yaratıcı etkinliklerde yetkinlikle kullanabilmeyi, okul çalgıları için yapılacak düzenlemelerle varolan repertuara katkıda bulunmayı, eşliği olmayan okul şarkılarına farklı seviyelerde çalgi

eşliği yazabilmeyi, farklı yaşlardaki öğrenciler için farklı öğretim metotları geliştirmeyi öğretme vb. amaçları olduğu görülmüştür. Müzik derslerinden edinilen bilgiler, müzik öğretmenin müzikal yaratıcılığını kullanarak geliştireceği ürünlerle ilgili altyapıyı oluşturmaktadır. Yıldırım (2002: 34)'a göre ilgi, bilgi ve etki alanının sınırları, büyük ölçüde üretilen fikirleri de sınırlandırır. Öğretmen adayının sahip olduğu müzikal bilgilerin çokluğu, müzikal fikirler üretmesini kolaylaştırıcı rol oynayabilir. Ayrıca lisans programındaki derslerin yaratıcılığı geliştirici yönlerinin ön plana çıkarılması ve dersler arasındaki bağlantının sağlanması ile, müzik öğretmeni adaylarının derslere olan ilgisi artırılabilir, böylece müzik derslerinde başarılı olmaları sağlanabilir.

Çocukların yaratıcılıklarını ortaya çıkarmaya yönelik müzik öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi gerekliliği vardır. Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan Gelişim ve Öğrenme, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Öğretim Yöntemleri ile Oyun- Müzik-Dans dersleri, yeni öğretim stratejilerine uygun eğitim vermek amacıyla konulmuştur (Töreyn, 2004).

Bu araştırmada müzik öğretmeni adayının kişisel yaratıcılık boyutunun farkındalığı ve yaratıcılığını müzik derslerindeki başarısına ne şekilde yansıttığı öğrenilmek istenmiştir. Bu düşünceler doğrultusunda, Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'ndaki müzik derslerinin müzikal yaratıcılığı ne şekilde desteklediği ve müzik öğretmeni adaylarının müzik derslerindeki başarılarıyla müzikal yaratıcılıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Müzik dersleri ile müzikal yaratıcılık arasındaki ilişkinin ortaya konulması sonucunda, Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan müzik dersleri, müzikal yaratıcılığı geliştirici yönde kullanılabilir. Müzikal yaratıcılığın müzik öğretmeni mesleği üzerindeki önemini ortaya çıkarılması, araştırmanın en belirgin önemini oluşturmaktadır. Müzikal yaratıcılığının boyutlarının farkında olan müzik öğretmeni adayı, müzikal yaratıcılıkları ile ilgili eksiklerini tamamlayıcı çalışmalar yapmaya yönlendirilebilir. Müzikal yaratıcılık konusunda alanı ile ilgili eksiklerinin mesleğe başladıktan sonra farkına varan bir müzik öğretmeni bu konuda büyük güçlüklerle karşılaşabilir. Ayrıca araştırmanın önemini oluşturan başka bir boyut ise, araştırmanın müzikal yaratıcılık konusunda Türkiye'de yapılmış ilk çalışma olmasıdır.

Araştırmada, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin müzik derslerindeki başarıları ile müzikal yaratıcılıklarının belirlenmesi ve bu iki değişkenin birbirleriyle olan ilişkilerinin ortaya çıkarılması genel amacıyla; müzik öğretmeni adaylarının, Piyo,

Bireysel Çalgı Eğitimi, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Okul Çalgıları, Toplu Ses Eğitimi, Koro, Türk Halk Müziği, Orkestra/Oda Müziği, Eşlik (Korrepitasyon), Güncel/Popüler Müzik ve Oyun-Dans-Müzik derslerindeki akademik başarıları ile müzikal yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, müzikal yaratıcılık puanlarının mezun olunan okul türüne, sınıflarına ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmek istenmiştir.

YÖNTEM

Bu araştırmada, müzik öğretmeni adaylarının müzik derslerindeki başarıları ile müzikal yaratıcılıklarının belirlenmesi ve bu iki değişkenin birbirleriyle olan ilişkilerini ortaya çıkarılması için ilişki tarama modeli kullanılmıştır.

Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2002-2003 öğretim yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise, 66'sı kız, 33'ü erkek toplam 99 öğrenci oluşturmuştur. Ayrıca, müzik derslerine ait örneklem sayıları, her dersin verildiği dönem ve sınıfların farklı olması nedeniyle farklılaşmıştır. Piyano dersini alan 50 kız ve 21 erkek olmak üzere toplam 71 öğrenci, Bireysel Çalgı Eğitimi dersini alan 59'u kız, 24'ü erkek toplam 83 öğrenci, Bireysel Ses Eğitimi dersini alan 15'i kız, 12'si erkek toplam 27 öğrenci, Toplu Ses Eğitimi dersini alan 16'sı kız, 6'sı erkek toplam 22 öğrenci, Koro dersini alan 33'ü kız, 10'u erkek toplam 43 öğrenci, Orkestra/Oda Müziği dersini alan 28'i kız, 11'i erkek toplam 39 öğrenci, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi dersini alan 31'i kız, 18'i erkek toplam 49 öğrenci, Eşlik dersini alan 21'i kız, 3'ü erkek toplam 24 öğrenci, Okul Çalgıları dersini alan 28'i kız, 16'sı erkek toplam 44 öğrenci, Oyun-Dans-Müzik dersini alan 10'u kız, 6'sı erkek toplam 16 öğrenci, Güncel/Popüler Müzik dersini alan 22'si kız, 5'i erkek toplam 27 öğrenci, Türk Halk Müziği dersini alan 22'si kız, 3'ü erkek toplam 25 müzik dersleriyle ilgili örneklemi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada müzikal yaratıcılığı ölçmek üzere Torrance ve Khatena tarafından geliştirilen "Sesler ve Sözcüklerle Yaratıcı Düşünme" adlı ölçek uygulanmıştır. "Ölçekte iki alt test ve bunlara ait paralel formlar bulunmaktadır. Testler "Sesler ve İmajlar" ile "Çağırıcı Ses ve İmajlar" adını almıştır. Her iki test de serbest çağrışımlar altında ister sözcükleri, istenirse sesleri sağlamaktadır ve cevapların orijinalliği geniş bir şekilde istatistiksel sıklıklar aracılığıyla incelenmektedir. Her iki testteki mantık da, yaratıcı hayal gücü işleminin orijinal cevapların üretimini getiren sözlü-işitsel ya da işitsel

uyarıcılar takımının algısının kısırdığı etkileri dayanak olarak almaktadır. Testler, çocuk ve yetişkinlere uygulanabilmektedir. Sesler ve İmajlar testinde, dört adet ses efekti, konuşmacı tarafından okunan yönergeyle birlikte üç kez tekrarlanır. Her ses efektinden sonra belli aralıklar verilerek dinleyicinin duyduğu sesle ilgili yeni imajlar üretmesi sağlanır. İlk ses dinleyiciye sıradan gelmekte ve sesi kolayca tanımlayabilmektedir. Örneğin; ilk ses bir fırtına sesini andırmakta ve kolayca tanımlanmaktadır. Son ses kolay tanımlanamayan ve birçok tanımlamanın yapılabileceği, çeşitli imajların yaratılabileceği özellikleri taşır. Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar testinde, orijinal cevapların üretiminde serbest çağrışımlar için ses uyaranları kullanılmıştır. Bu testte seslerin çağrıştırdığı vokal taklitleriyle, eylem ya da bir nesne tanımlanır. Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar testi dinleyicinin hayal gücünü serbest bırakarak, çağrıştırıcı seslerden orijinal imajlar üretmesini sağlar. Puanlama “0” dan, “4” e puan genişliğinde kredilendirilir. (Norms-Technical Manual. Torrance’s Thinking Creatively with Sounds and Words).

Araştırma kapsamında kullanılan “Sesler ve Sözcüklerle Yaratıcı Düşünme” testini Türkiye’de kullanılabilir duruma getirmek için geçerlik, güvenilirlik ve madde analiz çalışmaları yapılmıştır. Testin Türkiye versiyonunu elde etme amacıyla 187 üniversite öğrencisinin oluşturduğu çalışma grubundan veri toplanmıştır. Testin güvenilirliği için yapılan iç tutarlık analizlerinde için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .66 olarak hesaplanmıştır. Geçerlik çalışması kapsamında yapılan madde ayırt ediciliği analizlerinde $p < .01$ değerinde anlamlı sonuçlar elde edilmiş ve Sesler ve İmajlar ile Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar testlerinin beklenen yaratıcı düşünce boyutlarını ölçtüğü kararına varılmıştır.

Müzik öğretmeni adaylarının cinsiyetleri, sınıfları ve mezun oldukları okul ile ilgili soruların yer aldığı Bireysel Bilgi Formu kullanılmıştır. Mezun olunan okul türü değişkeni, müzik lisesi ve genel lise seçeneklerini kapsamaktadır. Sınıf değişkenini ise birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflar olmak üzere dört grup oluşturmaktadır. Öğrencilerin müzik derslerindeki başarılarını belirlemeye yönelik olarak 2002-2003 öğretim yılı I. dönem sonu sınavlarından aldıkları notlar kullanılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerin müzik dersleriyle ilgili olarak; müzik ders başarısı ile müzikal yaratıcılık puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı tekniği kullanılmıştır. Örneklem sayısının 30’un altına indiği durumlarda Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı tekniği kullanılmıştır. Mezun olunan okul ve cinsiyet değişkenlerine göre öğrencilerin müzikal yaratıcılık puanları arasındaki farkı belirlemek için İlişkisiz Grup “t” Testi kullanılmıştır. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin

müzikal yaratıcılık puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan müzik öğretmeni adaylarının müzik derslerinden aldıkları başarı notları ile “Sesler ve İmajlar” ve “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” testlerinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 1: Öğrencilerin Pişano, Bireysel Çalgı Eğitimi, Koro, Orkestra/Oda Müziği, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi ve Okul Çalgıları Dersleri Başarısı İle “Sesler ve İmajlar” ve “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” Test Puanlarının Korelasyon Katsayıları

	n	x	ss	sd	r	p
Pişano	71	68.24	14.67	69		
S.İ.	71	21.26	7.01	69	.049	---
Ç.İ.	71	29.52	9.44	69	.156	---
Bireysel Çalgı Eğ.	83	74.60	18.36	81		
S.İ.	83	21.60	7.26	81	.192	---
Ç.İ.	83	30	9.71	81	.370	p<.01
Koro	43	93.56	10.29	41		
S.İ.	43	21.47	7.24	41	.001	---
Ç.İ.	43	29.63	9.49	41	.032	---
Ork. /Oda Müz.	39	87.31	16.93	37		
S.İ.	39	29.90	9.59	37	.179	---
Ç.İ.	39	21.64	7.21	37	.299	---
Müz. Teo. İşit. Eğ.	49	66.32	20.69	47		
S.İ.	49	21.42	7.24	47	.239	---
Ç.İ.	49	30.28	9.55	47	.089	---
Okul Çalgıları	44	86.59	16.09	42		
S.İ.	44	21.29	7.02	42	.235	---
Ç.İ.	44	30.59	9.62	42	.212	---

Kısaltmalar: S.İ. (Sesler ve İmajlar) Ç.İ. (Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar)

Tablo 1’de görüldüğü gibi müzik öğretmeni adaylarının Bireysel Çalgı Eğitimi dersinden aldıkları notlar ile “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” testinden aldıkları puanlar arasında $p<.01$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Piyano, Koro, Orkestra/Oda Müziği, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi ve Okul Çalgıları derslerinden aldıkları notlar ile “Sesler ve İmajlar” ve “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” test puanları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Elde edilen bulgular, müzik öğretmeni adaylarının Bireysel Çalgı Eğitimi dersi dışındaki diğer derslerde, müzikal yaratıcılıklarını ders başarılarına yeterince yansıtamadıklarını göstermektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Bireysel Ses Eğitimi, Toplu Ses Eğitimi, Eşlik, Oyun-Dans-Müzik, Güncel/Popüler Müzik ve Türk Halk Müziği Dersleri Başarısı İle “Sesler ve İmajlar” ve “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” Test Puanlarının Korelasyon Katsayıları

	n	x	ss	sd	rho	p
Bireysel Ses Eğ.	27	66.96	17.15	25		
S.İ.	27	22.04	7.91	25	.399	$p<.05$
Ç.İ.	27	29.37	11.41	25	.230	---
Toplu Ses Eğit.	22	83.87	15.74	19		
S.İ.	22	21.05	6.34	19	.138	---
Ç.İ.	22	30.91	6.38	19	.206	---
Eşlik	24	63.29	16.91	22		
S.İ.	24	22.20	6.25	22	.025	---
Ç.İ.	24	29.37	10.32	22	.398	---
Oyun-Dans-Müz.	16	82.25	15.93	14		
S.İ.	16	22.25	8.49	14	.097	---
Ç.İ.	16	30.81	8.01	14	.563	$p<.05$
Güncel/Pop.Müz.	27	76.11	13.03	25		
S.İ.	27	21.33	6.58	25	.039	---
Ç.İ.	27	28.44	10.10	25	.174	---
Türk Halk Müz.	25	76.64	13.81	23		
S.İ.	25	21.16	6.18	23	.034	---
Ç.İ.	25	27.76	8.75	23	.162	---

Kısaltmalar: S.İ. (Sesler ve İmajlar) Ç.İ. (Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar)

Tablo 2’de görüldüğü gibi müzik öğretmeni adaylarının Bireysel Ses Eğitimi dersinden aldıkları notlar ile “Sesler ve İmajlar” testinden aldıkları puanlar arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Oyun-Dans-Müzik dersinden aldıkları notlar ile “Çağırıştırıcı Ses ve İmajlar” testinden aldıkları puanlar arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Toplu Ses Eğitimi, Eşlik, Oyun-Dans-Müzik, Güncel/Popüler Müzik ve Türk Halk Müziği derslerinden aldıkları notlar ile “Sesler ve İmajlar” ve “Çağırıştırıcı Ses ve İmajlar” test puanları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu sonuçlara göre, müzik öğretmeni adayları Bireysel Ses Eğitimi ve Oyun-Dans-Müzik dersleri dışındaki diğer derslerde, müzikal yaratıcılıklarını ders başarılarına yeterince yansıtamamaktadırlar.

Müzik öğretmeni adaylarının mezun oldukları okul türü değişkenine göre müzikal yaratıcılık puanları arasındaki fark sınanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3 ve 4’de sunulmuştur.

Tablo 3: Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Öğrencilerin “Sesler ve İmajlar” Test Puanlarının İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Sesler ve İmajlar Testi	n	x	ss	sd	t	p
Müzik Lisesi Mezunu	62	22.01	7.49	97	.515	$p > .05$
Genel Lise Mezunu	37	21.24	6.74			

Öğrencilerin “Sesler ve İmajlar” testinden aldıkları puanlar mezun oldukları okul türüne göre farklılaşmamıştır.

Tablo 4: Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Öğrencilerin “Çağırıştırıcı Ses ve İmajlar” Test Puanlarının İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Çağırıştırıcı Ses ve İmajlar Testi	n	x	ss	sd	t	p
Müzik Lisesi Mezunu	62	30.38	9.67	97	.462	$p > .05$
Genel Lise Mezunu	37	29.48	8.88			

Müzik lisesinden mezun olan öğrenciler ile genel lise mezunu öğrencilerin “Çağırıştırıcı Ses ve İmajlar” test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Müzik öğretmeni adaylarının sınıf değişkenine göre müzikal yaratıcılık puanları arasındaki fark ile ilgili elde edilen sonuçlar Tablo 5 ve 6’da sunulmuştur.

Tablo 5: Sınıf Değişkenine Göre Öğrencilerin “Sesler ve İmajlar” Test Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	15.37	3	5.12	.096	p>.05
Gruplar İçi	5060.26	95	53.26		
Toplam	5075.63	98			

Tablo 5’de görüldüğü gibi, öğrencilerin buldukları sınıfa göre “Sesler ve İmajlar” test puanları arasında fark yoktur.

Tablo 6: Sınıf Değişkenine Göre Öğrencilerin “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” Test Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	41.72	3	13.90	.154	p>.05
Gruplar İçi	8607	95	90.60		
Toplam	8648.72	98			

Öğrencilerin “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” testinden aldıkları puanlar arasında, buldukları sınıfa göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Müzik öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkenine göre müzikal yaratıcılık puanları arasındaki fark sınırlıdır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7 ve 8’de sunulmuştur.

Tablo 7: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin “Sesler ve İmajlar” Test Puanlarının İlişkiz Grup “t” Testi Sonuçları

Sİ	n	x	ss	sd	t	p
Kız	66	21.81	7.76	97	.177	p>.05
Erkek	33	21.54	5.99			

Tablo 7’den anlaşıldığı gibi, kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin “Sesler ve İmajlar” test puanları arasında fark bulunmamıştır.

Tablo 8: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” Test Puanlarının İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Çİ	n	x	ss	sd	t	p
Kız	66	29.93	9.28	97	.166	p>.05
Erkek	33	30.27	9.62			

Tablo 8’de görüldüğü gibi, kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” test puanları arasında fark bulunmamıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırmada, müzik öğretmeni adaylarının müzik derslerindeki başarıları ile müzikal yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri oluşturmuştur. Örnekleme ise, 66’sı kız, 33’ü erkek olmak üzere toplam 99 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Torrance’ın “Sesler ve Sözcüklerle Yaratıcı Düşünme” Testi (“Sesler ve İmajlar” ile “Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar” testleri), öğrencilerin 1. dönem sonu sınavlarından aldıkları notlar ve Bireysel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Müzik Öğretmenliği Lisans Programındaki müzik dersleri arasından Piyano, Bireysel Çalgı Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Toplu Ses Eğitimi, Koro, Orkestra/Oda Müziği, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Eşlik, Okul Çalgıları, Oyun-Dans-Müzik, Güncel/Popüler Müzik ve Türk Halk Müziği dersleri seçilmiştir. Her ders için seçilen örneklem sayısı farklıdır.

Bireysel Çalgı Eğitimi ders başarısı ile Sesler ve İmajlar Test puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar test puanları ile Bireysel Çalgı Eğitimi ders başarısı arasında $p<.01$ düzeyinde anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin yaratıcılıklarını bireysel çalgıları üzerinde kullanabildikleri sonucuna varılmıştır. Bireysel Çalgı Eğitimi dersi, müzik öğretmeni adayının Müzik Öğretmenliği Lisans Programı’nın ilk döneminden son dönemine kadar aldığı bir derstir. Dolayısıyla hem ders yükü bakımından, hem de öğretmen adayında oluşan bilgi birikimi bakımından program kapsamında önde gelen derslerden biri olmaktadır. Öğretmen adaylarının müzikal yaratıcılıklarının düzeyi ile Bireysel Çalgı Eğitimi dersindeki performansları arasında ilişki bulunması, bu dersin yaratıcılığa ilişkin amaçlarına ulaşıldığını göstermektedir.

Bireysel Ses Eğitimi ders başarısı ile Sesler ve İmajlar test puanları arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Bireysel Ses Eğitimi dersi, müzik öğretmeni adayının mesleğinde her an kullanması gereken sesinin eğitimini aldığı derstir. Müzik öğretmeni adayı, müzikal yaratıcılığını Bireysel Ses Eğitimi dersinde kullanabilmektedir. Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar test puanları ile Bireysel Ses Eğitimi ders başarısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Oyun-Dans-Müzik ders başarısı ile Sesler ve İmajlar test puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çağrıştırıcı Ses ve İmajlar test puanları ile Oyun-Dans-Müzik ders başarısı arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin yaratıcılıklarını Oyun-Dans-Müzik ders başarılarına yansıtılabildikleri sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, müzik öğretmeni adayının, ilköğretim okulu ve anaokulu düzeyindeki çocukların müzik eğitiminde yaratıcı olabileceğini göstermektedir. Çünkü bu derste, Türk Halk danslarının ritmik devinimleri ile müzikli çocuk oyunları ve diğer dünya ülkelerindeki dans örneklerinin incelenmesi, araştırılması ve geliştirilmesi çalışmaları yapılması amaçlanmaktadır (Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Ders Programı, 1998: 81). Töre'nin (2004) Türkiye'de 60'lı yıllarda başlayan, son yıllarda olabildiğince yaygın olarak uygulanan Dalcroze, Kodaly, Orff ve Suzuki yöntemlerinin yanında, müzik öğretmenlerinin öğretim yöntemlerine ilişkin yaratıcılıklarını da ortaya çıkaran Özel Öğretim, Oyun-Dans-Müzik ile Materyal Geliştirme derslerine gereken önemin gösterilmesini belirtmiştir.

Öğrencilerin Piyano, Toplu Ses Eğitimi, Koro, Orkestra/Oda Müziği, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Eşlik, Okul Çalgıları, Güncel/Popüler Müzik ve Türk Halk Müziği ders başarılarıyla müzikal yaratıcılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Piyano dersi müzik öğretmenliği eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Müzik öğretmeni adayının, piyano eğitimini müzikal yaratıcılığıyla ilişkilendirmesi gerekli görülmektedir. Piyano üzerinde müzikal yaratıcılığın kullanılabilmesi, piyano ile ilgili geliştirilecek müzikal ürünlerin kalitesini yükseltecektir. Ayrıca müzik öğretmenin eğitim müziği örneklerini piyano ile eşliklemesi gibi konularda yaratıcılığını ön plana çıkararak, yeni eşlikler yaratması söz konusudur. Buna karşılık müzik öğretmeni adayları Piyano dersi gibi Eşlik dersinde de müzikal yaratıcılıklarını ders başarılarına yeterince yansıtamamaktadırlar. Toplu Ses Eğitimi ve Koro, beraber şarkı söyleme ve koro repertuarı bakımından, müzik öğretmeni adayının tüm meslek hayatında ihtiyacı olacak bilgi ve becerilerin kazandırıldığı derslerdir. Koro repertuarına katmak üzere yaratılacak yeni eserlerde, besteleme becerisi gerekmektedir. Bu çalışmalarda müzikal yaratıcılığın, ortaya çıkarılacak yeni ürünlere yansıtılması gerekir. Fakat müzik öğretmeni adaylarının

müzikal yaratıcılıklarıyla Toplu Ses Eğitimi ve Koro ders başarıları arasında bir ilişki bulunamamıştır. Orkestra/Oda Müziği ve Okul Çalgıları, müzik öğretmeni adayına toplu çalma becerilerinin kazandırıldığı derslerdir. Bu derste öğrenilen bilgi ve beceriler, okul çalgılarına ilişkin yapılacak eğitim müziği düzenlemelerinde gerekli olmaktadır. Bu gibi etkinliklerde yeni, orijinal, değişik fikirlerin yapılacak düzenlemelere yansıtılması için müzikal yaratıcılığın kullanılması gerektiği düşünülmektedir. Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi dersinde, müzikal alanda sürekli yeniyi yaratmak için gerekli olan bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır. Müzik öğretmeni adayı, bu dersle ilgili çalışmalarının sonucunda elde ettiği ders başarısına müzikal yaratıcılığını yeterince yansıtamamaktadır. Güncel/Popüler Müzik ve Türk Halk Müziği dersleri çeşitli kültürlere ait müziklerle ilgili bilgi ve bu müziklerin icrasını kapsayan derslerdir. Bu derslerde hem besteleme, hem de çalma etkinlikleri yer almaktadır. Dolayısıyla bu etkinliklerde müzikal yaratıcılığın kullanılması gerekmektedir. Sonuçlara bakıldığında, müzik öğretmeni adaylarının müzikal yaratıcılıklarıyla Güncel/Popüler Müzik ve Türk Halk Müziği dersleri başarıları arasında ilişki bulunamamıştır.

Mezun olunan okul türü değişkenine göre öğrencilerin müzikal yaratıcılık puanları farklılık göstermemiştir. Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'na girmeden önce belli bir zaman diliminde müzik eğitimi alan, enstrüman çalan ve programa ön bilgi ve beceri ile giren müzik lisesi mezunu öğrenciler ile genel lise mezunu olan ve programa girmeden önce sistemli bir müzik eğitimi almamış olan öğrencilerin müzikal yaratıcılıkları arasında anlamlı bir fark olmaması, programa öğrenci seçerken yapılan "Giriş yetenek Sınavı"nın sorgulanmasının gerekliliğini düşündürmektedir.

Sınıf değişkenine göre öğrencilerin müzikal yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Müzikal yaratıcılık puanlarında, birinci sınıftan son sınıfa doğru beklenen artışın görülmemesi, müzik derslerinde öğrencilerin müzikal yaratıcılıklarını geliştirici uygulamaların yeterince yapılmayışını ortaya çıkarmaktadır.

Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin müzikal yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Araştırmanın sonuçlarına dayanılarak çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

1- Müzikal yaratıcılığı düşük olan öğrencilerle müzikal yaratıcılığı geliştirici nitelikte çalışmalar yapılması önerilebilir. Ayrıca Müzik Öğretmenliği Giriş Yetenek Sınavı'nda müzikal yaratıcılığı ölçen araçlar kullanılabilir.

2- Müzikal yaratıcılıklarını müzik ders başarılarına yansıtamayan öğrenciler için, lisans programında yer alan müzik dersleri arasındaki ilişkilerin araştırılması ve dersler

arası koordinasyonun sağlanması önerilebilir. Ayrıca, dönem sonu sınavlarında müzik ders başarısını değerlendirmede yeni kriterler oluşturulabilir.

3- Öğretim elemanları, müzik öğretmeni adayını, yaratıcılığı geliştirmek üzere teşvik edebilir. Öğretim elemanları tarafından, lisans programındaki derslerin müzikal yaratıcılığı geliştirici yönlerinin ön plana çıkarılması önerilebilir.

4- Öğretim elemanları ve müzik öğretmeni adayları müzikal yaratıcılık konusunda bilinçlendirilebilir ve bu konuda seminerler düzenlenebilir.

5- Müzikle ilgili çalışmalar yapan bireylerin müzikal yaratıcılığını ölçmek için yeni araçlar ve yaratıcılıkla ilgili eğitim programları geliştirilebilir.

6- Araştırmada kullanılan “Sesler ve Sözcüklerle Yaratıcı Düşünme” Testi’nin her yıl düzenli olarak uygulanabilir. Böylece, müzik öğretmeni adaylarının yaratıcılık konusundaki gelişimleri gözlenebilir. Ayrıca bu testin, Eğitim Fakülteleri dışında müzik eğitimi veren kurumlarda uygulanması da önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Arık, Alev. (1987). *Yaratıcılık*. Ankara: Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Aslan, Esra. (2001). Kavram Boyutunda Yaratıcılık. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2 (16), 15-20.
- Burns, Mary T. (2002). Creative Ability In Children. *Teaching Music* 9 (4), 40. Erişim: Nisan 24, 2003, EBSCO. World Wide Web: URL. <http://search.epnet.com>
- Campbell, Patricia Shehan. (1990). Crossculture Perspectives of Musical Creativity. *Music Educators Journal* 76 (9), 43. Erişim: Aralık 12, 2002, EBSCO. World Wide Web: URL. <http://search.epnet.com>
- Davidson, Lyle. (1990). Tools and Environments For Musical Creativity. *Music Educators Journal* 76 (9), 47. Erişim: Nisan 24, 2003, EBSCO. World Wide Web: URL. <http://search.epnet.com>
- Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. (1998) T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı: Ankara
- Emir, Serap. (2001). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşünmenin Erişime ve Kalıcılığa Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Graham, David. (1998). Teaching Creativity In Music Performance. *Music Educators Journal* 84(5), 24. Erişim: Aralık 12, 2002, EBSCO. World Wide Web: URL. <http://search.epnet.com>
- Piji, Duygu. (2003). Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Derslerindeki Başarıları İle Müzikal Yaratıcılıkları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Topaktaş, Ayşe. (2001). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Torrance, E. P. & Khatena, J. *Thinking Creatively with Sounds and Words*. Norms-Technical Manual. Scholastic Testing Service, Inc.
- Töreyin, Ayşe Meral. (2004). Türkiye’de XXI. Yüzyıl Koşullarına Göre Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Yapılması Gereken Değişiklikler ve Bir Model Önerisi. 1924-2004 Musiki Muaalim Mektebi’nden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi. Burdur: Süleyman Demirel Üniversitesi. Erişim: Mart 8, 2006 <http://www.muzikegitimcileri.net>
- Volk, Terese M. (1996). Satis Coleman’s Creative Music. *Music Educators Journal* 82(6), 31. Erişim: Aralık 12, 2002, EBSCO. World Wide Web: URL. <http://search.epnet.com>
- Yıldırım, Ramazan. (2002). *Yaratıcılık ve Yenilik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.